

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

**ФАКУЛЬТЕТ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА ТЕЛЕБАЧЕННЯ**

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Гарант освітньої програми
Світлана РИБАЛКО

31.08. 2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Проректор з навчальної роботи
Інна СТАШЕВСЬКА

31.08. 2021 р.

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН»

Освітньо-професійна програма – Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

Спеціальність – 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Харків – 2021

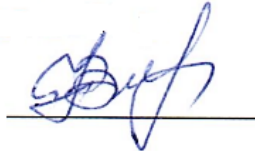
Силабус склали:

доктор мистецтвознавства, професор Світлана РИБАЛКО

кандидат мистецтвознавства, старший викладач Наталія ЧЕРКАСОВА

Силабус затверджено на засіданні кафедри телебачення
Протокол № 1 від «17» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри телебачення,
кандидат мистецтвознавства, доцент

Наталія МАРХАЙЧУК

Силабус погоджено на засіданні ради факультету аудіовізуального мистецтва,

Протокол № 2 від «31» серпня 2021 р.

Голова ради факультету АВМ,
доктор мистецтвознавства, доцент

Наталія РЯБУХА

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1	Назва дисципліни	Педагогічна майстерність фахівця	
2	Викладач	Рибалко Світлана Борисівна rybalko.svetlana62@gmail.com 050 957 52 15 Черкасова Наталія Олександрівна kinonat.kh@gmail.com 066 709 20 17	
3	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	
4	Рік підготовки	1	
5	Семестр	1 сем	
		ДФН	ЗФН
6	Лекції (год.)	20	5
7	Семінарські заняття (год.)	10	3
8	Практичні заняття (год.)	20	5
9	Самостійна робота (год.)	100	137
10	Індивідуальна робота (год.)	-	
11	Кількість кредитів	5,0	
12	Загальна кількість годин	150	
13	Види / форми поточного контролю	поточне опитування, робота на семінарських та практичних заняттях, доповіді з презентаціями, творче есе	
	Вид підсумкового контролю	Залік	

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Програма навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін, лекторська майстерність фахівця» складена відповідно до освітньо-професійної програми другого рівня освітньо-професійної підготовки магістрів в галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Курс призначений для формування фахових компетенцій педагогічної та лекторської майстерності фахівця сучасного аудіовізуального мистецтва та виробництва.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Дисципліна складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів напряму 02 Культура і мистецтво спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», ОПП «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є:

- професійні визначення, що стосуються методики викладання фахових дисциплін;
- професійна специфіка викладання фахових дисциплін, лекторська майстерність фахівця;
- особливості фахових компетенцій освітньо-професійних програм спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;

- особливості проведення різних типів занять освітньо-професійних програм спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- прийоми лекторської майстерності.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна базується на знанні студентами загальногуманітарних дисциплін, фундаментальних дисциплін та професійно орієнтованих дисциплін у робочих навчальних планах спеціальності 021 Аудіовізуальне мистецтво і виробництво. Бажаним є попереднє успішне вивчення спецкурсів із загальної педагогіки та психології вищої освіти.

2.3. Мета навчальної дисципліни – формування у студентів-магістрів уявлення про методичні засади викладання фахових дисциплін та основні засади лекторської діяльності, вміння використовувати фахові знання при викладанні в середніх та вищих закладах освіти, підвищення рівня лекторської майстерності при підготовки занять з профільних навчальних дисциплін.

2.4. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни. Вивчення дисципліни дозволяє сформувати й удосконалити наступні **програмні компетентності** (відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом МОН України).

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність вчитися та оволодіти сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК 4. Здатність розробляти та керувати проєктами.

ЗК 6. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність інтегрувати спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні творчі та наукові здобутки у сфері професійної діяльності та є основою для критичного осмислення актуальних проблем у галузі.

ЗК 9. Здатність до наукової, науково-педагогічної комунікації; спроможність дотримуватися етикету наукового, науково-педагогічного спілкування.

ЗК10. Здатність розв'язувати складні задачі на основі фундаментальних та прикладних творчо-наукових засад дослідницької діяльності.

ЗК11. Здатність до управлінських рішень у творчо-виробничій, науково-практичній та педагогічній діяльності, які потребують стратегічних підходів для вирішення складних та непередбачуваних ситуацій.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 1. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ФК 2. Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/ або інноваційної творчо-виробничої діяльності в аудіовізуальній сфері у професійній діяльності.

ФК 3. Здатність застосовувати сучасні методи та засоби аналізу та прогнозування складних проблем професійної діяльності.

ФК 5. Здатність до експертної та консультативної діяльності в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ФК 7. Здатність до самоосвіти та підвищення кваліфікації в аудіовізуальному мистецтві та виробництві.

ФК 10. Здатність критично оцінювати художню якість аудіовізуального продукту та обґрунтовувати експертні висновки.

ФК 12. Здатність керувати власною кар'єрою та безперервно продовжувати освіту.

Вивчення дисципліни має забезпечити досягнення наступних **програмних результатів навчання** (відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом МОН України):

ПРН 1. Володіти методологією та методикою наукового пізнання сучасних проблем аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ПРН 2. Уміти застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ПРН 3. Володіти методами та організаційними дослідницькими та інноваційними процедурами у професійній діяльності.

ПРН 4. Уміти застосовувати правові та етичні норми оцінки професійної діяльності, розробки та втілення аудіовізуальних проєктів в умовах ситуаційної невизначеності.

ПРН 5. Використовувати релевантні дані для прийняття рішень в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, відшукувати потрібні дані, аналізувати їх та оцінювати за допомогою сучасних методів та засобів роботи з даними.

ПРН 6. Вільно спілкуватись іноземною мовою усно і письмово в науковій, творчо-виробничій та суспільній сферах діяльності.

ПРН 8. Вміти викладати спеціальні дисципліни у закладах вищої освіти, планувати їх та розробляти відповідне навчально-методичне забезпечення.

ПРН 9. Вміти керувати професійним колективом.

ПРН 10. Розробляти та реалізовувати проєкти створення та комерціалізації аудіовізуальних творів.

ПРН 11. Приймати оптимальні рішення у творчо-виробничій діяльності у складних непередбачуваних умовах.

ПРН 14. Оперувати нормативною базою, яка визначає діяльність підприємств аудіовізуальної сфери та індустрії в Україні й світі, застосувати навички стратегічного мислення для її коригування відповідно до професійних вимог.

ПРН 15. Розуміти напрями удосконалення державної політики в галузі аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ПРН 19. Володіти компетентностями в науково-дослідній, експертно-консультаційній та організаційно-управлінській діяльності в аудіовізуальній сфері.

ПРН 20. Креативно мислити відповідно до викликів часу та основних тенденцій в сфері аудіовізуального мистецтва, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій та творчих рішень у створенні аудіовізуальних творів.

Очікувані результати навчання з дисципліни. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- сутність, мету і завдання медіаосвіти в Україні;
- типологію сучасної медіаосвіти;
- основні засади підвищення загальної і спеціальної медіаграмотності в країні;
- особливості методики викладання фахових дисциплін у середніх спеціальних навчальних закладах відповідного профілю;
- структуру і зміст форм навчання у середніх спеціальних навчальних закладах відповідного профілю;

- головні методологічні засади кредитно-модульної системи навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» та «магістр» за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- закономірності формування навчальних планів відповідних ОПП;
- комплекс навчальної документації зі спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- специфіку навчального процесу кожної з ОПП за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- зміст і структуру практичної складової в навчальних планах відповідних ОПП;
- методику підготовки лекційного, семінарського та практичного занять з циклу професійних дисциплін.

Уміти:

- самостійно та вільно орієнтуватися в особливостях теоретичної та практичної підготовки учнів середніх спеціальних освітніх закладів за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- підготувати і провести різні типи занять теоретичного та практичного спрямування студентам молодших курсів за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- користуватися візуальним ілюстративним матеріалом у викладанні фахових дисциплін;
- самостійно та вільно орієнтуватися в особливостях теоретичної та практичної підготовки фахівців обґрунтовувати методичні засади підготовки лекційного, семінарського та практичного занять з циклу професійних дисциплін за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- працювати в педагогічному колективі кафедри відповідного профілю.

Мати навички:

- володіння методикою викладання дисциплін професійного циклу;
- співробітництва у педагогічному колективі випускової кафедри або предметної секції;
- використання фахових прийомів та форм активізації студентської молоді при викладанні циклу професійних дисциплін за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»;
- практичної лекторської підготовки для викладання з циклу професійних дисциплін за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика оцінювання. Перевірка та поточне оцінювання знань студентів денної форми навчання проводиться протягом семестру. Кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента.

У випадку невиконання студентом усіх передбачених робочою програмою форм поточного контролю він не допускається до заліку. Студент може скласти заборгованості на атестаційному / заліковому тижні (чітко за взаємоузгодженим розкладом).

За рішенням кафедри студентам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності або виконували узгоджені з лектором індивідуальні форми роботи, присуджуються додаткові бали, кількість яких залежить від об'єму виконаної роботи на значимості досягнених результатів.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності. Під час роботи в аудиторії необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватися в академічних групах з викладачем. У разі загострення

конфлікту він має обговорюватися у порядку, визначеному відповідним положенням ХДАК.

Норми академічної етики: дисциплінованість; відповідальність; дотримання субординації; академічна добросовісність. Плагіат та інші форми академічної недобросовісності є неприпустимими. У разі виявлення будь-якої форми плагіату завдання / робота не зараховується.

Використання під час аудиторної роботи гаджетів припустимо виключно з навчальною метою. Звук виклику мобільного телефону має бути відключеним.

4. Програма навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	Лек.	Сем.	Пр.	СРС	Усього	Лек.	Сем.	Практ.	СРС
Тема 1. Медіаосвіта : мета і завдання	12	2	2		8	12	1		1	10
Тема 2. Організація викладання фахових дисциплін у середніх спеціальних закладах	30	4	2	4	20	30	1	1	1	27
Тема 3. Особливості організації викладання фахових дисциплін у закладах вищої мистецької освіти	54	8	4	6	36	54	2	1	1	50
Тема 4. Методика підготовки і проведення лекційних та практичних занять з профільної дисципліни	54	6	2	10	36	54	1	1	2	50
Усього:	150	20	10	20	100	150	5	3	5	137

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Медіаграмотність у сучасному суспільстві: проблеми та перспективи	2
2	Кіношколи: історія, підходи	2
3	Медіашкола як громадський проєкт	2
4	Баугауз: концептуальні основи навчального процесу	2
5	Мистецтво викладання: минуле, сьогодення, майбутнє	2
	Разом:	10

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин
1	Презентація розроблених занять з медіаосвіти для середнього навчального закладу: плани та методичні матеріали	4
2	Аналіз кафедральної документації	2
3	Аналіз кваліфікаційних вимог до викладача на спец. аудіовізуальне мистецтво	2
4	Презентація та обговорення розробленої програми фахової дисципліни	2
5	Презентація та обговорення розробленого лекційного заняття	5
6	Презентація та обговорення розробленого практичного заняття	5
	Разом:	20

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Медіаосвіта: складання понятійно-термінологічного тезаурусу	10
2	Аналіз комплексу навчально-методичної документації закладу середньої освіти	2
3	Розробка заняття з медіаосвіти для середнього навчального закладу	8
4	Аналіз ОПП факультету АВМ	6
5	Аналіз навчального плану з обраної ОПП	4
6	Розробка робочої програми фахової дисципліни	30
7	Розробка лекційного заняття з фахової дисципліни	20
8	Розробка практичного заняття з фахової дисципліни	20
	Разом:	100

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ, ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Форми навчання: лекції, семінари, практичні заняття, самостійна робота студента.

Методи навчання: словесні (пояснення, інструктаж), пояснювально-ілюстративний, евристичний, метод проблемного викладання, практичний (виконання завдань самостійної роботи), дослідницько-пошуковий тощо.

Перевірка та поточне оцінювання знань студентів денної форми навчання проводиться за 100-бальною шкалою. Загальний бал складається з суми балів з усіх видів навчальної роботи відповідно до структури кредитів / балів, отриманих протягом семестру.

Форми оцінювання: поточне тестування, творчі есе, відповіді на семінарських заняттях, іспит (підсумковий контроль).

Завданням поточного контролю рівня знань є перевірка вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, формування навичок самостійної роботи з текстами та спроможності їх осмислення та інтерпретації; навичок усної самопрезентації. Здійснюється під час аудиторних занять. На лекціях наприкінці пари може проводитися експрес-контроль (тестування, перевірка засвоєння ілюстративного матеріалу тощо). На семінарах оцінюються виступи за питаннями, що винесені на самостійну роботу, активність участі в диспутах, дискусіях тощо (див. відповідний пункт цього силабусу).

Проміжний контроль рівня знань передбачає перевірку виконаних протягом відповідних тем завдань самостійної роботи студентів та здійснюється під час проведення атестацій. Атестація передбачає індивідуальну перевірку знань. Також рубіжні етапи контролю знань, передбачені у формі перевірки якості виконання завдань самостійної роботи студентів під час атестацій.

Підсумковий контроль виконується з метою оцінювання рівня знань, вмінь і навичок, отриманих студентом протягом семестру. Система підсумкового контролю передбачає оцінювання рівня знань всіх тем дисципліни.

Залік проводиться в усній формі. Студент допускається до іспиту за умови виконання усіх навчальних завдань і наявності позитивних результатів з усіх форм поточного та проміжного контролю. Кількість балів, які студент може отримати за результатами іспиту, не може перевищувати 20 % від загальної кількості балів (100).

9. КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Оцінювання поточного/модульного контролю відбувається за наступними критеріями: якість виконання завдань самостійної/індивідуальної роботи студентів; широта ознайомлення з рекомендованою літературою; ступінь засвоєння фактичного матеріалу з кожної теми дисципліни; розуміння, рівень засвоєння питань (проблем), що вивчаються.

Підсумковий контроль знань, передбачений навчальним планом, відбувається у формі заліку. Студент вважається допущеним до підсумкового семестрового контролю знань, якщо він виконав усі заплановані обов'язкові види робіт і сума його балів складає не менше 3/4 від максимально можливої суми балів. Якщо з певного модуля студент не набрав жодного рейтингового балу, оцінка підсумкового контролю не виставляється.

Черговий заліковий модуль з дисципліни студент має право здавати незалежно від результатів попереднього.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за ECTS	Оцінка за національною шкалою (для екзамену)	Критерії оцінювання виконання
90 – 100	A	відмінно	осмислене оволодіння основними програмними компетентностями; бездоганне засвоєння методичних засад викладання дисциплін циклу професійної підготовки; використання знань, умінь та навичок педагогічної та лекторської майстерності на практиці; володіння прийомами та засобами педагогічної та лекторської майстерності.
82-89	B	добре	Володіння методичними засадами викладання дисциплін циклу професійної підготовки; недостатньо сформовані уміння та навички педагогічної та лекторської майстерності; деякі зауваження щодо володіння прийомами та засобами педагогічної та лекторської майстерності.
74-81	C		
64-73	D	задовільно	посередній рівень оволодіння методичними засадами викладання дисциплін циклу професійної підготовки; недостатній арсенал прийомів та засобів лекторської та педагогічної майстерності.
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	низький рівень оволодіння методичними засадами викладання дисциплін циклу професійної підготовки; недостатній арсенал прийомів та засобів лекторської та педагогічної майстерності.
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	низький рівень оволодіння методичними засадами викладання дисциплін циклу професійної підготовки; вкрай недостатній арсенал прийомів та засобів лекторської та педагогічної майстерності; відсутність належної мотивації при вивченні зазначеної дисципліни.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Навчальні компоненти	T1	T2	T3	T4	Залік	разом
Кількість балів	10	10	20	20	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Алфьорова З. І. Парадокси стандартизації сучасної мистецької екранної освіти в Україні [Текст] *.Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури ; [редкол.: В. М. Шейко (відп. ред.) та ін.] ; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2014. Вип. 44. С. 241-251*
2. Алфьорова З. І. Модернізація фахової освіти під впливом новітніх тенденцій розвитку (факультет кіно-, телемистецтва ХДАК). *Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури України, Харк. держ. акад. культури, [Акад. мистец. України, Ін-т культурології; редкол.: В. М. Шейко (відп. ред.) та ін.] ; за заг. ред. В. М. Шейка. Харків: ХДАК, 2014. Вип. 46. С. 189-195.*
3. Алфьорова З. І. Медіаграмотність як умова та інструмент медіасоціалізації (на матеріалі роботи Харківського осередку Асоціації медіаосвіти України) *Соціально-педагогічна діяльність у сфері дозвілля: проблеми та перспективи : Матеріали всеукраїнської наук. практ. конф., присвяченої 85-річчю ХДАК, 6 листопада 2014 р. / Під ред. проф. А.Рижанової та ін. Харків: ХДАК, 2014. С. 10-12.*
4. Алфьорова З. І. Реалізація творчого потенціалу особистості в процесі аудіовізуальної освіти (на прикладі факультету кіно-, телемистецтва ХДАК). *Культура України. Серія: Мистецтвознавство. 2019. № 63. С. 99-109.*
5. Алфьорова З. І. Мистецька освіта: виклики сьогодення. *Культура України : зб. наук. пр. / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури. Х., 2006. Вип. 17 : Мистецтвознавство. Філософія. С. 88–95.*
6. Алфьорова З. І. Моделі екранної освіти: Схід–Захід. *Інформаційно-культурологічна та мистецька освіта: стан і перспективи : матеріали міжнар. наук. конф., 12–13 жовт. / М-во культури і мистец. України, Харк. держ. акад. культури. Харків: ХДАК, 2004. С. 127–129.*
7. Борисенко Н. С.. Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу: Методичні рекомендації з навчальної дисципліни. Житомир, 2018. 32 с.
8. Вольнец М. М. Професія: оператор : [учеб. пособие для студ. вузов] 2-е изд., перераб. и доп. М. : Аспект Пресс, 2008. 184 с.
9. Дем'яненко Н.М. Національна ідея вищої освіти в навчальному курсі «Історія освітньо-виховних систем» (у контексті освітньої євроінтеграції) URL: http://www.novyn.kpi.ua/2005-3-2/06_Demyanenko.pdf
10. Зоткина, Е. А. Мотивационно-ценностные ориентации современного телекоммуникатора. *Дистанц. и виртуал. обучение : науч. журн. 2009. № 1. С. 63-69.*
11. Каплінський В.С. Методика викладання у вищій школі. Навч. посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с. URL: <http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf?id=1cce4002-ce8d-4991-809f-f0fcd3d3994b>
12. Король А. Вища освіта України: етапи розвитку URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/123456789/3282/1/%D0%92%D0%B8%D1%89%D0%B0%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0%20%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8.pdf>
13. Нормативна база вищої освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/vyscha-osvita/normativna-baza/normativna-baza-vishhoi-osviti/>

14. Нормативно-правові акти з реформування вищої освіти. *Інститут модернізації змісту освіти*
URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/vyscha-osvita/normatyvna-baza/normatyvno-pravovi-akty-z-reformuvannya-vyschoji-osvity/>

15. Рибалко С. Б. Польська школа плаката (на матеріалах колекції генерального консульства Республіки Польща у Харкові). *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*. Мистецтвознавство. Харків, 2015. № 4. С. 98–104.

16. Соколюк Л. Школа Раєвської-Іванової: Мистецько-промислова освіта у Харкові (друга половина XIX – початок XX ст.). Харків : Видавець Олександр Савчук, 2020. 248 с.

17. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX ст.: структурування, методологія, художні позиції. Львів: Українські технології, 2005. 528 с.

Додаткова література:

18. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи: інтерактивні технології в курсах навчальних дисциплін: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2008

19. Аудіовізуальні засоби навчання. URL: https://ua-referat.com/%D0%90%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B7%D1%83%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F

20. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. Учебник для вузов СПб: Питер, 2000. 304 с.

21. Буніна Л.М. Історія вищої освіти в Україні // *Науковий вісник Донбасу*. 2013. № 3.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvd_2013_3_24.

22. Верджеріо П.П. О благородных нравах и свободных науках// Образ человека в зеркале гуманизма: мыслители и педагоги эпохи Возрождения о формировании личности (XIV— XVIIвв.) / Сост., вступ. статья и коммент. Н.В.Ревякиной, О.Ф.Кудрявцева. М.: УРАО, 1999. С.94-122.

23. Галя С.В. Функціонування вищої освіти Китаю: аналіз досвіду. URL: file:///E:/Downloads/ape_2012_9_9.pdf

24. Гаміна Т. Історія педагогіки: Навчально-метод. посібник / за ред. А. Б. Рацула. Кіровоград : Поліграфічно-вид. центр ТОВ "Імекс ЛТД", 2003.

25. Лунячек В.Є. Сучасна освіта Китаю: проблеми та перспективи розвитку.
URL: file:///E:/Downloads/Postmetodyka_2013_1_14.pdf

26. Мавлихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьева О.О., Матукіна Г.І. Методика викладання у вищій школі. URL: http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/342/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB_%D0%B2%D0%B8%D1%89_%D1%88%D0%BA.pdf

27. Мистецтво бути викладачем: практичний посібник / за ред. О. Сидоренка. К., 2003.

28. Кариков С.А. Влияние гуманизма и Реформации на развитие школ Германии// Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Збірник наук. праць. Вип.6. Харків: НМЦ «СД», 2003. С.31-36

29. Ковальчук В. І., Бірюк М. В. Роль інноваційних технологій навчання у розвитку педагогічної майстерності педагога професійного навчання. *Молодий вчений*. 2019. №. 4 (2). С. 262-267.

30. Кравців Б. Ренесанс і гуманізм на Україні. *Європейське Відродження та українська література XIV— XVIIIст.* К.: Наук. думка, 1993. С.300-318.

31. Левківський М. В. Історія педагогіки / Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2005. 190с.

32. Максимович М. Операторська майстерність як різновид журналістської діяльності. *ТЕЛЕ- ТА РАДІОЖУРНАЛІСТИКА*. 2018. Випуск 17. С. 52–56. URL: <file:///E:/Downloads/1592-4464-1-SM.pdf>

33. Саварин Т. В., Яриш Ю. Ю., Денефіль О. В. Розвиток вищої освіти Греції (на прикладі університету ім. Аристотеля в м. Салоніки). URL: https://www.researchgate.net/publication/328752702_ROZVITOK_VISOI_OSVITI_GRECIJ_NA_PRIKLADI_UNIVERSITETU_IM_ARISTO_TELA_V_m_SALONIKAH

34. Савранчук Л. Структура та рівні вищої освіти Японії. URL: <file:///E:/Downloads/4356-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-9183-1-10-20151030.pdf>

35. Смужаниця Д. Система вищої освіти Франції: традиційний досвід та сучасний стан URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/426/1/%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%90%20%D0%92%D0%98%D0%A9%D0%9E%D0%87%20%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%A2%D0%98%20%D0%A4%D0%A0%D0%90%D0%9D%D0%A6%D0%86%D0%87%20%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%94%D0%9E%D0%A1%D0%92%D0%86%D0%94.pdf>

36. Софронова Л.В. Грамматическая школа св. Павла: гуманистические принципы организации образования. *Школа и педагогическая мысль Средних веков, Возрождения и начала Нового времени (исследования и материалы)*: Сб. науч. труд./ Под ред. К.И.Салимовой, В.Г.Безрогова. М.: Изд-во АПН СССР, 1991. С.245-268. Туркот Т. І. Зародження і розвиток вищої школи в Україні. *Педагогіка вищої школи*. URL: <http://wesudents.com.ua/glavy/50446-zarodjennearozvitok-vischo-shkoli-v-ukran.html>

37. A brief history of the RA <https://www.royalacademy.org.uk/page/a-brief-history-of-the-ra>
38. Arts and Cultural Education at School in Europe. URL: <http://publications.europa.eu/resource/cellar/4a035c44-0231-4329-9150-c1bf07132756.0001.01/> DOC_1
39. Button H. Warren and Provenzo Eugene F., Jr. History of Education and Culture in America. Prentice-Hall, 1983. 379 p.
40. Forgacs E. The Bauhaus Idea and Bauhaus Politics . Budapest, 1995. 237 p.
41. Department of Photographs. Photography at the Bauhaus. *Heilbrunn Timeline of Art History*. New York: The Metropolitan Museum of Art, 2000. URL: http://www.metmuseum.org/toah/hd/phbh/hd_phbh.htm (October 2004)
42. Fiedler, Jeannine, ed. *Photography at the Bauhaus*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 1990.
43. Feigenbaum Gail, Practice in the Carracci Academy, *The Artist's Workshop*, ed. Peter M. Lukehar. Washington, DC: National Gallery of Art, 1993. 59–76. URL: https://www.academia.edu/10400146/Practice_in_the_Carracci_Academy
44. Gosling E. A Long-lost Bauhaus Film by Laszlo Moholy-Nagy Proves Good Design Isn't Just About Communication. URL: <https://eyeondesign.aiga.org/listen-up-look-sharp-graphic-designers-bauhaus-moving-image-proves-good-design-isnt-just-about-communication/>
45. Kárpáti Andrea. Art Education in Central and Eastern Europe. URL: https://www.researchgate.net/publication/330616786_Art_Education_in_Central_and_Eastern_Europe
46. Raleigh, Henry P. Johannes Itten and the Background of Modern Art Education. *Art Journal*, vol. 27, no. 3, 1968. pp. 284–302. *JSTOR*, URL: www.jstor.org/stable/775089. Accessed 31 Jan. 2021.

Відео:

1. Зверева Нина : Как говорить коротко, весело и убедительно, и почему это так важно? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sXWx2eLk21Q>
2. Зверева Нина : Основы ораторского мастерства.: URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zHMDZ-5NlpE&t=1228s>
3. Казінік М. об образовании. Интервью сделано для фильма Future of School and/or Happiness URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MSkp6jZabEU>
4. Педагогика как театральное искусство". Мастер-класс Михаила Казиника. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WdXUNcswqs8>
5. Черниговская Т.В. Как научить мозг учиться? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=nEGmdlJEr8M&t=2450s>
6. Черниговская Т.В. Откуда берётся мысль: разрешима ли психофизиологическая проблема? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=MXxIvvVH6PA&t=4s>
7. Film by Design: Bauhaus and the Moving Image, Part 3 URL: <https://harvardartmuseums.org/calendar/film-by-design-bauhaus-and-the-moving-image-part-3>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДЖЕРЕЛА

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
4. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII: (зі змінами та доповненнями) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
5. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 р. № 222-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>
6. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2016 р. № 848-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>

Інформаційні ресурси

1. ESG - http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and_guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015pdf
2. ISCED (МСКО) 2011 - <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>
3. ISCED-F (МСКО-Г) 2013 - <http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>
4. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів - <http://www.unideusto.org/tuningeu/>
5. Закон «Про вищу освіту» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
6. Національний глосарій 2014 - http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf

7. Національний класифікатор України: "Класифікатор професій" ДК 003:2010 // Видавництво "Соцінформ", – К.: 2010
8. НПК - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
9. Перелік галузей знань і спеціальностей - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>
10. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти – <file:///D:/Users/Dell/Downloads/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>
11. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд - http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf
12. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, схвалені сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України (протокол від 29.03.2016 № 3) [Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/reforma-osviti/naukovo-metodichna-rada-ministerstva/metodichni-rekomendacziyi.html>];
13. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf];
14. Національний освітній глосарій: вища освіта [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf];
15. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf];
16. Європейська кредитна трансферна накопичувальна система: Довідник користувача [Режим доступу: http://ihed.org.ua/images/doc/04_2016_ECTS_Users_Guide-2015_Ukrainian.pdf]
17. Бібліотека ХДАК <http://lib-hdak.in.ua/>
18. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека ім. К.С. Станіславського <http://biblioteka-stanislavskogo.edu.kh.ua/uk/>
19. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка <http://korolenko.kharkov.com/>